

При цьому до приєднання України до Конвенції арешт українського судна міг здійснюватися на підставі будь-якої іншої не передбаченої Конвенцією вимоги, яка за законодавством іноземної держави допускала накладення арешту.

Література

1. Кодекс торговельного мореплавства України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - N 47-52. - Ст. 349.
2. Міжнародна конвенція про арешт суден 1999 року //Збірник міжнародних нормативно-правових актів. – К.: вид-во Основа, 2008. – ст. 70 – 73
3. Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про арешт суден для забезпечення цивільного позову 1959 року//Збірник міжнародних нормативно-правових актів. – К.: вид-во Основа, 2008. – ст. 64 – 67

ІЛЬЄВА Н.В.

к.ю.н., доцент, кафедри конституційного права та правосуддя

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК СКЛАДЕННЯ НОТАРІУСОМ АКТА ПРО МОРСЬКИЙ ПРОТЕСТ

Окремі аспекти вчинення морських протестів в нотаріальній діяльності становили предмет наукових пошуків вчених в галузі нотаріального процесу: В.В. Баранкової, В.В. Комарова, О.М. Криштопи, Л.К. Радзієвської, С.Г. Пасічника, С.Я. Фурси та ін.

Щодо процесуального порядку вчинення акта про морський протест, слід зазначити, що нотаріус має вчиняти його з дотриманням загальних правил вчинення нотаріальних дій, правил нотаріального діловодства та спеціальних правил, які регламентують процедуру даного провадження.

Згідно ст. ст. 94, 95 Закону України «Про нотаріат» нотаріус приймає заяву капітана судна про морський протест, якщо в період плавання або стоянки судна мала місце подія, що може стати підставою для пред'явлення до судновласника майнових вимог. Заява про морський протест має бути подана нотаріусу в порту України в строки, встановлені чинним законодавством України [1, ст.ст. 94, 95]. Якщо заяву про морський протест було подано з додержанням всіх

необхідних умов, нотаріус робить на ній позначку про її прийняття і час прийняття, а потім за домовленістю з капітаном призначає дату і час для складення акта про морський протест.

Відповідно до ст. 334 Кодексу торговельного мореплавства у порту України заява про морський протест робиться протягом двадцяти чотирьох годин з моменту оформлення приходу судна в порт. Якщо подія, що зумовлює необхідність заяви морського протесту, сталася в порту, протест повинен бути заявлений протягом двадцяти чотирьох годин з моменту події. На підтвердження обставин, викладених у заяві про морський протест, нотаріусу в межах строків, встановлених чинним законодавством, повинно бути подано на огляд судовий журнал і засвідчену капітаном виписку з судового журналу [2, ст. 334].

Нотаріус на підставі заяви капітана, даних судового журналу, а також опиту самого капітана і, по можливості, не менше чотирьох свідків з числа членів судової команди, в тому числі двох, що належать до осіб командного складу, складає акт про морський протест і засвідчує його своїм підписом і печаткою. Примірник акта видається капітанові або уповноваженій ним особі.

Відповідно до Глави 18 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України з метою забезпечення доказів для охорони прав і законних інтересів судновласника заінтересована особа - капітан судна звертається до нотаріуса з письмовою заявою про подію, яка мала місце в період плавання або стоянки судна і яка може стати підставою для пред'явлення до судновласника майнових вимог. Заява про морський протест має містити в собі опис подій, що сталися, і заходів, ужитих капітаном для забезпечення охорони довіреного йому майна. На підтвердження обставин, викладених у заяві про морський протест, нотаріусу в межах строків, установлених чинним законодавством, повинно бути подано для огляду судовий журнал і засвідчений капітаном витяг із судового журналу [3].

Закон не розкриває поняття події, в зв'язку з якою може бути заявлено морський протест. З практики слідує, що це насамперед події, які мають характер непереборної сили (форс-мажору), або виникнення небезпеки і непередбачених випадків на морі. Це - шторми, урагани, зіткнення суден, зіткнення з плаваючими предметами, айсбергами, підводними скелями, різкі перепади температури, стиснення судна льодами, пожежі на судах та інші

події, пов'язані зі специфікою мореплавства. Усе це може стати причиною пошкодження судна й вантажу та завдати значних збитків.

Такими збитками може бути: шкода, заподіяна вантажу, що може бути виражена в повній або частковій втраті вантажу, в його псуванні чи пошкодженні; шкода, заподіяна самому судну (при цьому завдання шкоди судну може бути причиною пошкодження чи втрати вантажу, який знаходився на цьому судні); шкода, заподіяна майну третіх осіб, які на момент події не знаходилися на самому судні, шкода, заподіяна особі. Мається на увазі, що внаслідок події, яка трапилася на морі, загинули члени екіпажу, пасажери або їм було завдано каліцтво чи інше ушкодження здоров'я.

На момент заяви про морський протест капітанові необов'язково знати, що виникли збитки. Тому для вчинення морського протесту досить мати припущення про виникнення збитків від певної події. Залежно від умов договору і заходів, що вживалися для врятування судна й вантажу, збитки розподіляються між судновласником, вантажовласником і відправником вантажу або покладаються на одну з цих сторін.

Отже, слід зазначити, якщо під час плавання чи стоянки в порту трапилася подія, яка може бути підставою для пред'явлення судновласникові майнових вимог, то капітан судна з метою забезпечення доказів на захист судновласника робить в установленій законом формі заяву про морський протест. Значення морського протесту виявляється в тому, що він служить інтересам насамперед судновласника. Морський протест встановлює презумпцію невинуватості судновласника. Складання акта про морський протест не означає, що відповідальність судновласника виключається, він лише перекладає тягар доказування на іншу сторону при виникненні спору, створюючи для судновласника вигідніше процесуальне становище.

Заяви про морський протест в Україні складаються не так часто, але існує певна юридична практика цієї процесуальної дії, і вона неодноразово надавала можливість уникнення суттєвих суперечок і розбіжностей між суб'єктами морського права, в результаті чого сприяла захисту їх законних інтересів і прискорення вирішення спорів у транспортних відносинах.

Література

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 39. – Ст. 383.
2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 47. - Ст. 349.
3. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02. 2012 р. № 296/5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

ЛИТВИНЕНКО В.Є.

аспірант кафедри конституційного права та правосуддя
ОНУ імені І.І. Мечникова
(науковий керівник: к.ю.н., доцент Ільєва Н.В.)

ПРОБЛЕМИ ВЧИНЕННЯ ТА ПОСВІДЧЕННЯ ЗАПОВІТУ КАПІТАНОМ СУДНА

Вчинення та посвідчення заповітів на судні має особливу законодавчу регламентацію, адже вчиняти та посвідчувати заповіт особи, що знаходиться під час плавання на морському, річковому судні, що ходить під прапором України, може бути засвідчено капітаном цього судна [1, ст. 1247, 1251, 1252]. Відповідно до Закону України «Про нотаріат» делегування нотаріальних повноважень капітану судна можливо лише по відношенню посвідчення заповітів. Мета дослідження даної роботи полягає у виявленні проблем, особливостей вчинення та посвідчення заповітів осіб, що перебувають під час плавання на морському або річковому судні [2, ст. 40].

Дослідженню окремих питань зазначеної теми були присвячені праці таких вчених, як Н.М. Баранник, Ю.О. Заїка, Є.О. Рябоконь, С.Я. Фурса, Є.І. Фурса, Є.О. Харитонов, О.Ю. Цибульська та ін.

Відповідно до положень Кодексу торговельного мореплавства України (далі – КТМ), капітан судна зобов'язаний засвідчити заповіт, складений будь-якою особою, що знаходиться на судні, взяти його на зберігання по одному примірнику засвідчених ним заповітів, до